

Fylkesrådet i Nord-Trøndelag

Nord-Trøndelag fylkeskommune

Saksutskrift

Sak nr 09/10

Fagopplæring for framtida NOU 2008:18 - høring

Behandlet/ Behandles av	Sted	Møtedato	Sak nr.
Fylkesrådet i Nord-Trøndelag	Fylkets Hus, Steinkjer	27.1.2009	09/10

Saksbeh: Ove Austmo
Arkivsak: 08/08512
Arkivkode: 520.T00

Fylkesrådets innstilling til vedtak:

1. Fylkesrådet er godt fornøyd med den gjennomgangen av fagopplæringa som foreligger i NOU 2008:18. *Fagopplæring for framtida* inneholder en rekke forslag som har betydning for videregående opplæring, og berører overganger fra grunnskole til videregående og overganger fra videregående til fagskoler, høyskoler og universiteter. Det siste er også viktig for å bedre status og kvalitet i fagopplæringa. Fylkesrådet mener at intensjonene bak forslagene og den helhetlige tilnærmingen til problemstillingene er gode og vil bidra til en forsterking av fagopplæringa.
2. Fylkesrådet registrerer at mange av forslagene går i retning av sterkere sentral styring. Kunnskapsløftet medfører stor grad av lokal handlefrihet og ansvar, denne handlefriheten må benyttes til å finne gode lokale løsninger for god kvalitet og gode overgangen mellom de ulike nivåene i opplæringa.
3. Fylkesrådet støtter forslagene i NOU 2008:18 – i alt 81 tiltak – med noen få unntak. Disse unntakene er i hovedsak begrunnet i de vurderinger som er gjort i vedtak p 2. Fylkeskommunen som sjølstendig forvaltningsnivå med ansvar for videregående opplæring vil på sjølstedig grunnlag, innenfor nåværende rammer for statlig styring, bidra til å løse de utfordringer som er beskrevet.
4. Med dette utgangspunkt gjøres følgende unntak for fylkesrådets støtte:
 - a. Forsøk med bruk av økonomiske insentiver i fylkeskommunen for å øke gjennomføringen.
 - b. Fylkeskommunens plikt til å tilby plasser til alle søkere til helse- og sosialfag.
 - c. Opprettelsen av nasjonalt senter for karriereveiledning.
 - d. Etablering av et eget råd for fagskoleutdanning.
 - e. At det utarbeides nasjonale prinsipper for realkompetansevurdering av voksne som ønsker å ta videregående opplæring.
 - f. Etablering av nye tilskuddsordninger for hospiteringer i utlandet for elever og lærlinger, lærere og instruktører.
 - g. Forslaget om å utvide forsøksordningen med praksisbrev.
5. Istedenfor å utvide forsøket med praksisbrevordningen bør det initieres forsøk med andre modeller for alternative opplæringsløp med elevstatus de to første årene i videregående opplæring.
6. I tillegg til forslagene i NOU 2008:18 foreslår fylkesrådet tiltak innenfor:
 - a. Oppfølging av lærlinger og lærekandidater
 - b. Kvalitetsmerking av lærebedriftene.

7. Fylkesrådet mener at utvalgets forslag om at alle som gjennomfører og består videregående opplæring skal være generelt studieforbereid, er et viktig bidrag til å likestille elever som velger ulike utdanningsveier. Forslaget vil bidra til å høyne yrkesfagenes status og sikre god rekruttering.

Protokoll:
Innstillingen ble enstemmig vedtatt.

Fylkesrådets vurdering:

NOU 2008:18 *Fagopplæring for framtida* inneholder en rekke forslag som har betydning for videregående opplæring, men berører også overganger fra grunnskole til videregående og overganger fra videregående til fagskoler, høyskoler og universiteter.

Fylkesråden mener at intensjonene bak forslagene i NOU'en er gode, men utvalget har ikke vurdert de økonomiske konsekvensene, og har heller ikke prioritert forslagene.

Noen av forslagene krever samordning mellom flere nivåer og etater. Resultatene vil være avhengig av godt samarbeid, forpliktende partnerskap og vilje til endring innenfor eksisterende rammer. I tillegg vil en del av forslagene kreve økte økonomiske rammer.

Fylkesråden registrerer at mange av forslagene går i retning av sterkere sentral styring. Fylkeskommunene har ansvaret for videregående opplæring og har som forvaltningsnivå høye ambisjoner for å gjennomføre statens politikk for en fagopplæring av høy kvalitet.

Kunnskapsløftet medfører stor grad av lokal handlefrihet og ansvar, og denne handlefriheten må benyttes til å finne gode lokale løsninger både for opplæringa lagt under fylkeskommunens ansvar og for overgangen mellom de ulike nivåene i opplæringa.

Fylkesråden mener at utvalgets foreslag om at alle som gjennomfører og består videregående opplæring skal være generelt studieforbereid, er et viktig bidrag til å likestille elever som velger ulike utdanningsveier. Forslaget vil bidra til å høyne yrkesfagenes status og sikre god rekruttering.

Steinkjer, 20. januar 2009

Anne Marit Mevassvik
fylkesråd for utdanning
(sign.)

Saksutredning for fylkesrådet

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet har sendt "NOU 2008:18 Fagopplæring for framtida" på høring.

NOU'en inneholder en rekke forslag som har betydning for videregående opplæring, men berører også overganger fra grunnskole til videregående og overganger fra videregående til fagskoler, høyskoler og universiteter

De aller fleste av forslagene som utvalget foreslår bør gjennomføres så fremt dette er økonomisk gjennomførbart.

Noen av forslagene krever en samordning mellom flere nivåer og etater, og her er det like mye vilje til endring som økonomi som vil være avgjørende.

Trykte vedlegg:

1. Høringsbrev fra Kunnskapsdepartementet datert 27.10.2008
2. NOU 2008:18 *Fagopplæring for framtida*
<http://www.regjeringen.no/pages/2116889/PDFS/NOU200820080018000DDPDFS.pdf>
3. Høringsinnspill fra skoler og opplæringskontor

Utrykte vedlegg:

1. "Learning for jobs" (OECD-rapport: 2008)
2. Hvordan kan flest mulig av søkerne få læreplass? (Røsæg/Austmo: 2003)

Utredning:

Innledning/bakgrunn

Utvalget for fag- og yrkesopplæring ble oppnevnt i Kongelig resolusjon 29.6.2007 og avgav sin innstilling NOU 2008:18 *Fagopplæring for framtida* den 13.10.2008.

Utvalget fremmer en rekke forslag som har betydning for videregående opplæring, men berører også overganger fra grunnskole til videregående og overganger fra videregående til fagskoler, høyskoler og universiteter.

Kunnskapsdepartementet vil gjennomføre en bredt anlagt høringsprosess slik at flest mulig instanser får anledning til å uttale seg om og engasjere seg i utviklingen av en framtidig fag- og yrkesopplæring. Departementet vil følge opp utvalgets utredning i dokumenter til Stortinget, blant annet i en Stortingsmelding våren 2009. Høringen vil være et særlig viktig innspill i dette arbeidet. Høringsfrist er 27.1.2009.

Omtrent samtidig som utvalget leverte sin NOU presenterte OECD sin landsrapport av policystudien "Learning for jobs". OECD gir 6 anbefalinger:

1. Oppfordring om at fylkeskommunene tar i betraktning tilgangen på læreplasser ved dimensjonering av utdanningstilbud
2. Redusere frafallet ved tidlig innsats og god kommunikasjon om elever mellom kommune og fylkeskommune. De mener praksisbrevordning kan være stigmatiserende.
3. OECD problematiserer finansieringen av lærlingordningen og anbefaler at Norge i det minste sikrer at nivået på opplæringen i bedrift tilsvarer nivået på subsidiene.
4. Nasjonal vurdering av lærlingenes ferdigheter.
5. Introduksjon av obligatorisk opplæring av instruktører og faglige ledere.
6. Styrke dokumentasjonsgrunnlaget.

Saksframstilling/problemstillinger

I høringsbrevet ber departementet om konkrete tilbakemeldinger på en del spesifikke områder, og i saksframstillingen behandles disse først. Temaer utover disse områdene kommer til slutt.

1) Bedre gjennomføringen i videregående opplæring jf. utredningens avsnitt 6.3.

- **Forsøk med bruk av økonomiske insentiver i fylkeskommunen for å øke gjennomføringen.**
Fylkeskommunene har samme interesser som statlige myndigheter av å øke gjennomføringsgraden i videregående opplæring. Istedenfor økonomiske insentiver trengs kunnskap om hvilke tiltak som virker og kunnskapsspredning. Forslaget støttes ikke.
- **Yrkesretting, særlig forslagene om at læreplanene i fellesfagene gjennomgås slik at læreplanmålene egner seg for yrkesretting og for utarbeidelse av forpliktende veiledninger for yrkesretting.**

Yrkesretting av fellesfagene er viktig for at opplæringen skal være relevant for yrkeslivet og fagene interessante for elevene, noe som også kan bidra til økt og bedre gjennomføring for den enkelte elev. Skoleeier og den enkelte skole må legge til rette for yrkesretting gjennom bevisstgjøring, kompetanseutvikling og organisering. NTFK vil satse på kompetanseheving, og sette fokus på yrkes- og praksisretting av fellesfag og programfag gjennom arbeid i eksisterende faglige nettverk for yrkesfag og fellesfag, samt i regi av den enkelte skole.

Det er positivt at det utarbeides materiell for å lette lærernes arbeid, men dette kan ikke være forpliktende på samme måte som en læreplan er det. For å få til reel yrkesretting må eksamens- og vurderingsform ta hensyn til yrkesfagenes spesielle behov.

Forslaget om at læreplanene og eksamensordningen i fellesfagene gjennomgås slik at læreplanmålene egner seg for yrkesretting støttes.

- **Fylkeskommunens plikt til å tilby plasser til alle søkere til helse- og sosialfag.**
Det er selvsagt at fylkeskommunene skal tilpasse kapasiteten til arbeidslivets behov innenfor alle fag. KS og andre bransjeorganisasjoner må ta ansvaret for rekruttering til sine fag. Utvidelse av kapasitet i skolen må samsvare med tilgang på læreplasser. Erfaringene så langt er at det er en forholdsvis stor andel med lav poengsum fra ungdomsskolen som søker til helse- og sosialfag. Det er ikke ønskelig at inntaket på HS skal ha lavere snitt poengmessig enn andre utdanningsprogram. Forslaget støttes ikke.
- **Justering av lærlingtilskuddet.**
En lokal undersøkelse i Nord-Trøndelag fra 2003 viser at høyere lærlingtilskudd vil være viktig for at det skal tas inn flere lærlinger. Offentlig sektor er tydeligere enn privat sektor på at dette er avgjørende. Forslaget om økt lærlingtilskudd støttes, men må ses i sammenheng med krav til lærebedriftene ift. læringsmiljø, faglig kompetanse og kvalitetssystem.

Det er ulik praksis mellom fylkeskommunene hvorvidt det utbetales tilskudd til bedrifter med voksne lærekandidater. Dette kan være særlig aktuelt i forhold til minoritetsspråklige uten utdanning fra heimlandet. Tilskudd kan medføre at flere voksne får delkompetanse, og gjennomfører videregående opplæring. Med delkompetanse er de også nærmere målet om full kompetanse og realisering av fag-/svennebrev.

Forslaget om justering av lærlingtilskuddet støttes, og tilskudd til voksne lærekandidater må forskriftsfestes.

- **Ekstra tilskudd til lærebedrifter som tegner lærekontrakt med elever med spesielle oppfølgingsbehov.**
Dette gjennomføres i Nord-Trøndelag for lærekandidater, men så langt ikke for lærlinger, men det er muligheter for å søke om statlige midler for ekstra tilrettelegging. Forslaget støttes.
- **Alle elever som ikke får læreplass får rett til to års yrkesfaglig opplæring.**
Dette betyr i praksis utvidelse av retten med ett år for de elever som ikke får læreplass. Forslaget støttes under forutsetning av forutgående kostnadsberegning og fullfinansiering ut over det som allerede i dag er fylkeskommunens ansvar.
- **Dagens rådgiverressurs dobles.**
Tiltak for bedre rådgivning og karriereveiledning for søkere til videregående opplæring støttes. Nødvendige ressurser må stilles til rådighet fra statens side.
- **Opprettelsen av nasjonalt senter for karriereveiledning.**
Det er behov for økt kompetanse for karriereveiledning, men NTFK mener at fylkeskommunene i samarbeid med lokalt koordinerende ledd for karriereveiledning har gode mulighet til å finne gode løsninger på dette tilpasset lokale behov. Utfordringene løses neppe fra et statlig kontor. Vi trenger statlig finansiering av lokale/regionale karrieresentre i samspill mellom kommunene, FK og NAV med et klart mandat for samordning av karriereveiledning i et livslangt læringsløp. Forslaget støttes ikke.

2) Utbygging av fagskoleutdanning som en karrierevei for fagarbeidere jf. utredningens avsnitt 6.4.

- **Satsingen på fagskoleutdanningen og organiseringen av denne.**
Utvalget foreslår at faglig spesialisering som ikke kan finne sin plass innenfor videregående opplæring, som hovedregel skal gis som tilbud i fagskolen. Forslaget støttes.

Utvalget foreslår etablering av et eget råd for fagskoleutdanning. Ansvaret for fagskolen legges til fylkeskommunen fra 2010 og knyttes på den måten enda nærmere til videregående opplæring. Å etablere enda et nasjonalt råd bør vurderes nøye. Det foreslås isteden å legge oppgavene til Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY). Forslaget støttes ikke.

- **Økt offentlig finansiering av fagskoleutdanningen.**
Spesielt fagskoleutdanninga innenfor helse- og sosialfag lider under manglende langsiktig finansiering. Forslaget støttes.

3) Tiltak for å bedre overganger fra fag- og yrkesopplæringen til fagskoleutdanning og høyere utdanning jf. utredningens avsnitt 6.4.

- **Utbygging av Y-veien til flere fagområder.**
Y-veien beskriver direkte overgangsmuligheter mellom enkelte yrkeskompetanser og relevante høgskole- og universitetsutdanninger. Et eksempel kan være fra helsefagarbeider til sykepleierutdanning.

Dagens TAF-ordning bør videreutvikles som en del av Y-veien. TAF-ordningen gir fagbrev og spesiell studiekompetanse i løpet av 4 år. I Nord-Trøndelag eksisterer tilbud

innenfor Teknikk og industriell produksjon og Bygg- og anleggsteknikk. Dette er ressurskrevende tilbud, men som er viktige for rekruttering av ingeniører til næringslivet i Nord-Trøndelag.

Forslaget om utbygging av Y-veien støttes.

- **Sette ned aldersgrensen for realkompetansevurdering.**

Forskning viser at søkere til høyskolestudier som er tatt inn på bakgrunn av realkompetanse klarer seg like bra som de som har generell studiekompetanse. Utvalget foreslår at aldersgrensen på 25 år bør vurderes satt ned. Forslaget støttes.

- **Alle som har fullført videregående er generelt studieforbredte uavhengig av Utdanningsprogram.**

Forslaget er interessant, men det må presiseres at forutsetningen bør være fullført og bestått videregående opplæring. Det må forventes at det vil bli krevd spesiell studiekompetanse for flere studietilbud for å hindre nivåsenkning, og det vil i så fall kunne bety at tiltaket ikke får full effekt. Dette tiltaket vil kunne supplere forslaget om å utvide Y-veien. Forslaget støttes.

- **Rett til å ta kurs i fellesfag etter oppnådd fagbrev.**

Forslaget vil gi alle elevene en reell sjanse til å gjøre seg godt studieforbredt. Dette kan gjøre at flere søker læreplass først, og kan gi positive forslag for rekruttering til m.a helsearbeiderfaget. Tiltaket støttes, og innføres i Nord-Trøndelag som en del av tilbudsstrukturen for 2009/10. Forslaget støttes.

4) Tiltak for å få flere voksne med yrkeskompetanse jf. utredningens avsnitt 6.5.

- **Motivasjonsordninger.**

Utvalget peker på at ingen instans har ansvaret for å motivere voksne til å søke ny opplæring. Karrieresentrene som etter hvert opprettes i fylkene, kan tillegges oppgaver med tanke på å motivere flere voksne til å skaffe seg yrkeskompetanse. I Nord-Trøndelag har vi også et godt utbygd apparat innenfor videregående opplæring der både skolene og opplæringskontorene er viktige aktører.

I tillegg har Studieforbundene lang erfaring i arbeidet med voksne, og et stort kontaktnett for å drive med oppsøkende virksomhet for å informere og motivere til kompetanseheving i bedrifter, lag og organisasjoner.

NOUen peker på at er det mange som har en form for motstand mot tradisjonell skole, og det vil derfor være riktig å bruke også andre instanser til rekruttering og administrasjon av kurs for voksne med svak grunnutdanning. Det foreslås en nasjonal strategi for oppfølging av voksnes lovfestede rettigheter til grunnopplæring. Forslaget støttes.

- **Ordninger for finansiering av livsopphold for voksne.**

Eksisterende stønadssatser i Statens Lånekasse er ikke tilpasset voksne med forsørgeransvar og økonomiske forpliktelser. Utvalget vurderer det også slik at en stor andel av denne målgruppen ikke er tilstrekkelig motivert til å ta opp lån til kompetanseheving. Utvalgets forslag om å vurdere å etablere egne ordninger for finansiering av livsopphold for voksne som tar grunnopplæring støttes. Det vil likevel være avgjørende at det også tilrettelegges for fleksible løp på kveld/helg og i samarbeid med evt. arbeidsgiver i arbeidstid.

- **Nasjonale prinsipper for realkompetansevurdering av voksne som ønsker å ta videregående opplæring.**

Utvalget påpeker at ikke alle voksne blir realkompetansevurdert, og at avkorting i samsvar med den realkompetanse de har praktiseres ulikt mellom fylkeskommunene.

Det er nasjonale læreplaner og forskrifter som ligger til grunn for realkompetansevurderingene av det enkelte individ. Ansvaret for å drive etter gjeldende regelverk ligger hos Fylkeskommunene. Forslaget støttes ikke.

5) Tiltak for å bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen jf. utredningens avsnitt 6.6.

• **Utvalgets prioritering av innsatsområder og videreutvikling av et nasjonalt Kvalitetsvurderingssystem.**

Utvalget foreslår Læringsutbytte og gjennomføring som hovedprioritering, samt 5 satsningsområder for å bedre kvaliteten i fag- og yrkesopplæringen:

- Samarbeid mellom skole og bedrift
- Yrkesretting av fellesfag og programfag
- Læreres og instruktørers kompetanse
- Elev- og lærlingvurdering
- Læringsmiljø

Disse prioriteringer støttes, men Fylkeskommunene må i tillegg arbeide systematisk på et overordnet nivå for å motivere skoler og lærebedrifter til å bli lærende organisasjoner og for å utvikle riktig kvalitet på opplæringen.

Utvalgets forslag om at et nasjonalt Kvalitetsvurderingssystem bygges opp i samarbeid mellom nasjonale myndigheter, skoleeiere og partene i arbeidslivet støttes. Det understrekes at dette systemet må inngå som del av kvalitetsutviklingssystemet til den enkelte opplæringsaktør, med oppfølging og veiledning fra fylkeskommunen.

• **Økt bruk av tilsyn som grunnlag for kvalitetssikring av fag- og yrkesopplæringen.**

Statens behov for tilsyn med utdanningssektoren er klart, men det kan stilles spørsmål om at utvidet tilsyn vil medføre kvalitetsforbedring. Så langt har det i svært liten grad blitt ført tilsyn med fag- og yrkesopplæringen. Forslaget støttes.

• **Styrking av kompetansen og fag- og yrkesopplæringen hos fylkesmannen.**

Fylkesmannen må til enhver tid ha tilsynskompetanse innenfor alle fagområder. Forslaget støttes

6) Tiltak for rekruttering av yrkesfaglærere jf. utredningens avsnitt 6.7.

• **Opprettelse av bachelor- og masterstudier for yrkesfaglærere i alle utdanningsprogram.**

Yrkesfaglærere med fagbrev og yrkesteoretisk tilleggsutdanning i bunn, må fortsatt kunne ha mulighet til å undervise i sine fagområder basert på et visst antall års med yrkeserfaring og praktisk-pedagogisk utdanning.

Forslaget støttes.

• **Tydligere ansvar for fylkeskommunen for å tilby etterutdanning og lærernes plikt for å delta.**

Dette er godt ivaretatt gjennom Opplæringslovens § 10-8, men er så viktig at forslaget støttes.

• **Kravene til veilederkompetanse hos instruktørene styrkes.**

I Nord-Trøndelag stilles det allerede kompetansekrav til faglige ledere i lærebedrifter. Forslaget støttes.

• **Stipendordninger og lønnskompensasjonsordninger.**

Utvalgets forslag om at det opprettes særskilte stipendordninger for yrkesfaglærerstudenter støttes.

• **Hospiteringer for personale i skole og arbeidsliv.**

Tiltak for å fremme hospiteringsordninger mellom skole og arbeidslivet støttes.

7) Mer forskning og dokumentasjon på fag- og yrkesopplæringen jf. utredningens avsnitt 6.8.

- **Etablering av ett eller flere forskningssentre for forskning på fag- og yrkesopplæring og organiseringen av dette**

Det eksisterer lite forskning på fag- og yrkesopplæring. Det bør etableres et eget programområde for Forskningsrådet, og et senter for forskning på fag- og yrkesopplæring da det er vesentlig at forskning på feltet samles og samordnes. Forslaget støttes.

8) Mer internasjonalisering jf. utredningens avsnitt 6.9.

- **Styrke den norske deltakelsen i internasjonale undersøkelser og internasjonalt samarbeid.**

Forslaget støttes.

- **Etablering av tilskuddsordninger for hospiteringer i utlandet for elever og lærlinger, lærere og instruktører**

Det finnes allerede EU-programmer som i stor grad dekker de behovene som finnes. Forslaget støttes ikke.

I tillegg til de spørsmålene som det er bedt om konkrete hørings svar på, kommenteres enkelte andre forslag:

- **Kartlegging av utstyrssituasjonen på de videregående skolene jf. utredningens avsnitt 6.2.**

Forslaget om at utstyrssituasjonen må kartlegges støttes. Det er vesentlig at denne kartleggingen skjer i nær dialog med lokalt arbeidsliv, og at de samlede mulighetene til opplæring på tidsriktig utstyr utnyttes.

- **Fleksible løp i fagopplæringen jf. utredningens avsnitt 6.3.**

Den norske fagopplæringsmodellen med 2 år i skole og 2 år i bedrift gjør at en stor andel av ungdomskullet påbegynner videregående opplæring med mål om fag- eller svennebrev. Utvalget har pekt på behovet for mer fleksible løp og foreslår at forsøksordningen med praksisbrev videreføres, og at den utvides til flere fag og fylkeskommuner.

Praksisbrevordningen er ment å være for de som på sikt kan ha mål om fag- eller svennebrev, men som 16 åringer ikke er motivert for å starte i skole. Ordningen er bygd opp med arbeidsavtale med og opplæring i bedrift, og krever på den måten stor grad av tilrettelegging i overgangen ungdomsskole – videregående opplæring. Vi kan ikke se at praksisbrevordningene alene kan dekke behovene til fleksibilitet som finnes.

Praksisbrevordningen vil være svært ressurskrevende, og vurderes som at den heller aldri kan være aktuell for noen stor gruppe av ungdommene. Det forelås at det for denne målgruppen heller lages alternative opplæringsløp med elevstatus, men med mest mulig praktisk opplæring i skole eller bedrift. I tillegg bør lære kandidatordningen være en god løsning også for denne målgruppen. I Utdanningsdirektoratets evalueringsmøte i august 2008 uttrykte de fleste fylkeskommuner de samme holdningene til praksisbrevordningen.

Forslaget om å utvide forsøksordningen med praksisbrev støttes ikke. I stedet for å utvide forsøket med praksisbrevordningen bør det initieres forsøk med andre modeller for alternative opplæringsløp med elevstatus de to første årene i videregående opplæring. Disse bør evalueres parallelt med forsøkene med praksisbrev.

- **Ungdomsgaranti for ungdom mellom 20-24 år jf. utredningens avsnitt 6.3.**
Utvalget foreslår at ungdomsgarantien for 20 - 24 åringer om jobb eller utdanning gjeninnføres. En stor del av de som står utenom utdannings- og arbeidsmarkedet er uten fullført videregående opplæring. Disse står i fare for aldri å komme innenfor igjen. Forslaget støttes.

Forslag til andre tiltak enn de som er foreslått i NOU'en:

- **Oppfølging av lærlinger og lærekandidater.**
Det er viktig å iverksette tiltak for bedre og tettere oppfølging av både lærlinger og lærekandidater. Dette gjelder lærlinger/lærekandidater med lese og skrivevansker og andre lærevansker. Flere unge strever med psyko-/ sosiale vansker, og det er viktig å tilrettelegge for kompetanse- og erfaringsutveksling for å bedre bistå og følge opp de unge. Erfaringer fra Nord-Trøndelag tilsier at det er behov for større åpenhet og overføring av relevant informasjon knyttet til denne type problematikk. Lærlinger og lærekandidater har rett til pedagogisk-psykologisk tjeneste. PPT har en viktig rolle som sakkyndige, og det er vesentlig at også helsemessig oppfølging planlegges sammen med opplæringsløpet.

Informasjonsflyten mellom grunnskole, videregående skole og bedrift må forbedres, slik at de unge har de beste forutsetninger for å få mest riktig oppfølging i sin opplæring.

Et nært samarbeid med NAV og helsevesenet kan være med å ivareta både praktisk, helsemessig og økonomisk tilrettelegging for lærekandidater.

- **Kvalitetsmerking av lærebedriftene.**
Etter flere år med gode konjunkturer er antall læreplasser høyere enn noen gang. Mange bedrifter har for første gang tatt inn lærling, og har forhåpentligvis fått den oppfølging og kompetansetiltak som er nødvendig for å være en god lærebedrift. Mange bransjer og bedrifter tar inn lærlinger og lærekandidater som de ansvarlige samfunnsaktørene de er.

Å synliggjøre fagopplæringen og gi lærebedriftene "en plass i lyset" vil sammen med god oppfølging og kompetansetiltak gi motivasjon for bedriftene til å stå på videre, også i tider der ordrettilgangen er liten og budsjettene trange.

I Trøndelag har fylkeskommunene gått sammen om å kvalitetsmerke godkjente lærebedrifter. Lærebedriften får etter søknad og kvalitetssikring et fysisk kvalitetsmerke. Det stilles krav til bedriftene, men reaksjonene fra bedriftene er gode da dette gir de en fin mulighet til å vise omgivelsen at de tilfredsstillende oppfyller offentlige krav og tar samfunnsansvar.

Dette sammen med andre tiltak som nominering av årets lærling og lærebedrift har gitt mye oppmerksomhet til fagopplæring og dette vil gjøre arbeidet med å skaffe læreplasser lettere. Det forslås at ordningen med kvalitetsmerking av lærebedrifter gjøres landsdekkende. I tillegg må det også på nasjonalt nivå finnes ordninger for å synliggjøre god fagopplæring.

Konsekvenser

Utvalget har ikke beregnet økonomiske konsekvenser av sine forslag til tiltak. Noen tiltak er på et nivå der man kan forvente at de ikke vil utløse større kostnader, men svært mange tiltak vil medføre økt ressursbruk. Det må forutsettes at alle tiltak som iverksettes må kostnadsberegnes og fullfinansieres fra statens side før iverksettelse.

Konklusjon

De aller fleste av forslagene som utvalget foreslår bør gjennomføres så fremt dette er økonomisk forsvarlig.

Noen av forslagene krever en samordning mellom flere nivåer og etater, og her er det like mye vilje til endring som økonomi som vil være avgjørende.

I saksutredningen gjøres det rede for hvorfor følgende forslag ikke støttes:

- Forsøk med bruk av økonomiske insentiver i fylkeskommunen for å øke gjennomføringen.
- Fylkeskommunens plikt til å tilby plasser til alle søkere til helse- og sosialfag.
- Opprettelsen av nasjonalt senter for karriereveiledning.
- Etablering av et eget råd for fagskoleutdanning.
- At det utarbeides nasjonale prinsipper for realkompetansevurdering av voksne som ønsker å ta videregående opplæring.
- Tydeligere ansvar for fylkeskommunen for å tilby etterutdanning og lærernes plikt for å delta.
- Etablering av nye tilskuddsordninger for hospiteringer i utlandet for elever og lærlinger, lærere og instruktører
- Forslaget om å utvide forsøksordningen med praksisbrev. I stedet for å utvide forsøket med praksisbrevordningen bør det initieres forsøk med andre modeller for alternative opplæringsløp med elevstatus de to første årene i videregående opplæring.

I tillegg til forslagene i NOU 2008:18 foreslås det følgende nye tiltak:

- Oppfølging av lærlinger og lære kandidater
- Kvalitetsmerking av lærebedriftene